

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ВИШАХ УКРАЇНИ

Оксана Марченко, Володимир Воронка, Анатолій Постол

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Анотація:

У статті розглядаються інноваційні технології та методи навчання, які використовуються у системі сучасного освітнього процесу ЗВО України. Вимога переходу інноваційної освіти, зокрема у вищій школі, зумовлена викликами сьогодення, і належить до пріоритетних напрямів державної політики України в контексті інтеграції вітчизняної освітньої галузі до європейського та світового простору. В результаті дослідження було встановлено, що для вищої школи визначальним має бути формування у здобувачів системного підходу до аналізу професійних завдань, стратегічного мислення, здатності до соціальної мобільності, прагнення до самовизначення, самовиховання та самовдосконалення впродовж життя.

Ключові слова:

вища школа; інноваційні технології; методи навчання; тренінги; контекстне навчання; коучинг; кейс-методи.

Resume:

Marchenko Oksana, Vorovka Volodymyr, Postol Anatolii. Innovative technologies and methods of teaching in universities of Ukraine.

The article considers innovative technologies and methods of training, as used in the system of modern educational process in the IHE of Ukraine. The demand for the transition of innovative education, in particular in higher school, is caused by the challenges of the present day, and lies in priority directions of the state policy of Ukraine in the context of integration of the domestic educational sector into the European and world space. As a result of the research, it was determined that for higher education it is necessary to form a systematic approach to the analysis of professional tasks, strategic, ability to social mobility, aspiration to self-identification, self-expression and self-improvement during life.

The authors of the article analyzed the establishment and development of innovative schools, whose activity is aimed at the formation of new, alternative concepts and pedagogical system, analyzed the use of the rating system of control of educational process, organization and evaluation of the quality of knowledge of the applicants.

According to the results of the study it is determined that innovative educational activity is a complex process, which requires constructive management and significantly changes the educational process, allowing to solve problems of formation of individual educational prospects.

The authors note that at introduction of innovative technologies in the pedagogical process of the educational system of the IHE there is an increase of professional competence of future specialists – participants of innovation processes, improvement of qualitative indicators of educational achievements of the competitors. At the same time, the regional system of education in general is being modernized, the development of the IHE on the basis of search, development and implementation of innovative pedagogical technologies is being monitored, and the scientific and methodological support of the educational institution development is being provided.

Key words:

higher education; innovative technologies; methods of studying; workshops; context-education; coaching; case studies.

Постановка проблеми. Однією з головних ознак сучасного суспільства є його інноваційний розвиток. Цей процес повною мірою стосується і освітньої галузі, оскільки саме ця сфера визначає поступальний рух економіки кожної держави. Традиційна освіта, як система, спрямована на пасивне отримання та відтворення знань, не відповідає реальним вимогам світового ринку праці. Вимога переходу до інноваційної освіти, зокрема у вищій школі, зумовлена викликами сьогодення і належить до пріоритетних напрямів державної політики України в контексті інтеграції вітчизняної освітньої галузі до європейського та світового освітнього простору. Зараз перед закладами вищої освіти стоїть завдання постійного підвищення якості освіти, модернізації її змісту, розробки й впровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій, створення умов для підготовки фахівців, придатних для «ефективного виконання завдань відповідного рівня професійної діяльності». Для забезпечення виконання цього завдання в Україні розроблена Державна національна програма «Освіта (Україна XXI століття)», Національна доктрина розвитку освіти (2002), прийнятий у 2017 році Закон України «Про вищу освіту» зі

змінами 2020, 2021, 2022 рр. (*Про освіту*, 2017), проект Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років (*Концепція розвитку освіти України...*, 2014) та Стратегія реформування вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки (*Стратегія розвитку вищої освіти в Україні...*, 2022). Всі зазначені документи передбачають докорінне реформування освітньої галузі з метою формування творчого професіонала з глибокими знаннями, міцними вміннями та навичками через «навчання здобувачів вищої освіти сучасним науковим знанням з використанням інноваційних методів та технологій». Інновації в освіті – це процес створення, впровадження та поширення в освітній діяльності нових підходів, ідей, методів та прийомів; технологій, спрямованих на оновлення, модернізацію, трансформацію навчального процесу відповідно до вимог часу. Зокрема, для вищої школи визначальним має бути формування у здобувачів вищої освіти системного підходу до аналізу професійних завдань, стратегічного мислення, здатності до соціальної мобільності, прагнення до самонавчання, самовиховання та самовдосконалення впродовж усього активного

трудового життя (Кухарська, 2020). А такого результату можна досягти, насамперед, за рахунок трансформації свідомості науково-педагогічних працівників ЗВО, перезброєння їх новими підходами до професійної діяльності в межах «моделі студентоцентричного навчання», та постійного впровадження інноваційних методів у освітній процес вищої школи як одного з кроків у процесі інтернаціоналізації вишів України.

Проблема інноватики в освітній системі актуалізувалася після набуття Україною незалежності, що було викликано наступними чинниками:

- нові соціально-економічні перетворення обумовили необхідність корінних змін в організації системи освіти, методології і технології організації педагогічного процесу в закладах освіти різного типу (гімназії, ліцеї, коледжі та ін.) і потребу підготовки нової плеяди науково-педагогічних та педагогічних кадрів;
- посилилася тенденція гуманітаризації змісту освіти, з'явилися нові освітні компоненти та стрімко виникла потреба в НПП, які б могли забезпечити творчий, інноваційний підхід до реалізації цих тенденцій;
- входження закладів освіти у ринкові відносини викликало конкуренцію між державними і недержавними ЗВО, надало можливості молоді навчатися там, де інноваційний потенціал та якість отриманої освіти вищі;
- бурхливі зміни в інформатизації суспільства активізували потребу оновлення інформаційно-освітнього середовища (Бабин, 2020).

Враховуючи вищезазначені аспекти, вважаємо, що у сучасному освітньому процесі проблема інноваційних методів навчання залишається однією із актуальних у світовій педагогічній і науково-дослідній діяльності. Однак в умовах трансформаційних змін у вищій школі потребують постійного ретельного вивчення та науково-практичного обґрунтування такі питання: кращий досвід інноваційної освітньої діяльності; характеристика змісту інтерактивних форм навчання, специфіка їх використання у закладах вищої освіти; індивідуалізовані, командні, проектні технології отримання знань, інформаційно-комунікаційні засоби навчання, онлайн-освіта та інше.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність процесу втілення інноваційних технологій і методів у сучасну освіту стала об'єктом дослідження як зарубіжних, так і українських учених. Наукові розвідки

А. Алексюка, І. Доброскок, В. Коцура, С. Нікітчиної, В. Кременя, В. Ільїна, С. Пролєєва, М. Лисенка, П. Сауха та інших присвячені загальнотеоретичним, науково-практичним проблемам інноваційної парадигми в освіті, окремим прогресивним формам і технологіям навчання, досвіду та перспективам їх використання в освітній практиці. Зокрема, автори пов'язують інновації в освіті з необхідністю вдосконалення традиційного навчання, трансформацією існуючого освітнього процесу, тобто радикальних перетворень та комплексних змін.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення характерних особливостей засобів, форм і методів та технологій інноваційного навчання, розкриття специфіки їх використання в інтерактивному середовищі вишів України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інновації в освіті пов'язані із загальними процесами у суспільстві, глобальними проблемами, інтеграцією знань і форм соціального буття. Сьогодні створюється нова освіта, характерною ознакою якої є інноваційність – здатність до оновлення, відкритість новому. Розвиток системи і змісту навчання в сучасному світі відбувається в контексті глобальних освітніх тенденцій (Бабин, 2020):

1. *Гуманізація*. Полягає в утвердженні людини як найвищої соціальної цінності. Тенденція стверджує створення нового зразка освіти, який передбачає пріоритет освіти, орієнтованої на особистість здобувача (особистісно орієнтованої); найповніше розкриття здібностей здобувача вищої освіти, задоволення його освітніх потреб, виховання почуття власної гідності, свободи, гармонії з навколишнім середовищем.
2. *Гуманітаризація освіти*. Покликана формувати духовність, культуру особистості, планетарне мислення, цілісну картину світу. Від рівня засвоєння базової гуманітарної культури залежить розвиток особистості в гармонії із загальнолюдською культурою.
3. *Національна спрямованість освіти*. Полягає у невіддільності освіти від національної основи.
4. *Відкритість системи освіти*. Визначення цілей освіти не обмежується державним замовленням, а розширюється потребами в освіті.
5. *Перехід від переважно інформативних форм до активних методів і форм навчання з використанням елементів проблемності, наукового пошуку, резервів*

самостійної роботи тих, хто навчається. Перехід від відтворення до розуміння, осмислення, здійснення «індустріалізації навчання», тобто його комп'ютеризація і технологізація, які уможливають інтелектуальну діяльність людини.

6. *Творча спрямованість освітнього процесу.* Вона передбачає безпосередню мотивацію освітньої та інших видів діяльності, організацію саморуку до кінцевого результату.
7. *Перехід від суворо регламентованих контрольованих способів організації педагогічного процесу до активізуючих.* Передбачає стимулювання, організацію творчої, самостійної діяльності.
8. *Оцінка результату діяльності системи освіти за виходом (outcome education).* Визначається певними вимогами, або стандартами, уніфікованими незалежно від форми навчання.
9. *Безперервність освіти.* Відкриває можливість для постійного поглиблення загальноосвітньої підготовки, досягнення цілісності і наступності у навчанні та вихованні; перетворення набуття освіти у процес, що триває впродовж усього життя людини.
10. *Нероздільність навчання і виховання,* що полягає в їх органічному поєднанні, підпорядкуванні змісту навчання і виховання формуванню цілісної та гармонійно розвиненої особистості.

Ці тенденції свідчать, що головною функцією освіти є розвиток людини. Суспільству майбутнього потрібні люди з актуальними знаннями, гнучкістю і критичністю мислення, творчою ініціативою, високим адаптаційним потенціалом.

Інновації в освіті є закономірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами, їх запровадження дозволяє вирішити суперечності між традиційною системою і потребами в якісно новій освіті. Як системне утворення, інновація характеризується інтегральними якостями: інноваційний процес, інноваційна діяльність, інноваційний потенціал, інноваційне середовище (*Глобальні тенденції і проблеми...*, 2023).

Джерелом інновації є цілеспрямований пошук ідеї з метою розв'язання суперечностей, її освоєння відбувається шляхом апробації в формі педагогічного експерименту або пілотного впровадження. Отже, інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у

результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану (*Там само*).

Інновації класифікують за об'єктом впливу (педагогічні, соціально-психологічні, організаційно-управлінські), рівнем поширення (системно-методологічні та локально-технологічні) та інноваційним потенціалом нового (радикальні, модифікаційні, комбінаторні). Впровадження інновацій соціально-психологічної спрямованості сприяє покращенню мікроклімату в освітньому середовищі, формує високий рівень культури стосунків між суб'єктами навчально-виховного процесу. Інновації організаційно-управлінського типу забезпечують установа сучасних форм і методів управління, сприяють подоланню стереотипів консервативного стилю керівництва. Поширення інновацій системно-методологічного рівня запроваджуються у межах загальної системи (Бабин, 2020).

Активізація сучасного інноваційного руху в Україні сприяє становленню авторських шкіл інноваційного типу (М. Гузика, О. Захаренка, А. Сологуба, М. Чумарної та ін.), діяльність яких спрямована на формування якісно нових, альтернативних концепцій і педагогічних систем. Інновації у вищій школі передбачають:

а) створення електронної бази даних про інновації у вищій освіті, організацію науково-дослідницьких (фундаментальних і прикладних) та навчально-методичних робіт з проблем професійної освіти;

б) вивчення, узагальнення та поширення кращого вітчизняного, європейського та світового досвіду в цій сфері;

в) організацію і проведення конференцій, семінарів і тренінгових курсів з інноваційних методик викладання гуманітарних та природничо-математичних дисциплін для професійного загалу.

Сьогодні у ЗВО України широко використовується рейтингова система контролю організації освітнього процесу й оцінки якості знань здобувачів. Здійснюється розробка авторських курсів нового покоління, які на етапі формування можуть бути застосовані для індивідуального навчання обдарованих здобувачів, а у подальшому, за умов наявності матеріальної бази, для широкого використання в освітньому процесі.

Інтеграція вищої школи України до загальноєвропейського освітнього простору пов'язана з проблемами, вирішення яких бачиться у реформуванні системи підготовки кадрів згідно з міжнародними вимогами. В умовах зростання обсягів інформації з багатьох галузей науки,

техніки та технологій, кардинальних змін у соціальній сфері, впровадження високих професійних вимог до майбутніх працівників необхідно інтенсифікувати процес навчання, створювати умови для підготовки висококваліфікованих кадрів, використовуючи новітні технології і методики навчання (*Глобальні тенденції і проблеми...*, 2023).

У вищій освіті використовують інноваційні технології та методи навчання, зокрема (Ковальчук, & Щербак, 2018):

1. *Інформаційні технології* – застосування комп'ютерних засобів для доступу до інтернет-ресурсів, використання навчальних програм з метою розширення інформаційного поля, підвищення швидкості обробки і передачі інформації, забезпечення зручності перетворення і структурування інформації для трансформації її в знання. Інформаційні технології спрямовані на оволодіння новими засобами пошуку, застосування та переробки навчальної або наукової інформації, а саме засобами комп'ютерної техніки, інтернету, аудіо- та відеотехніки. Інформаційні технології сприяють формуванню особливого інформаційного середовища у навчальному закладі, інтенсифікують комунікативні зв'язки суб'єктів освітнього процесу, доповнюють безпосереднє спілкування через сучасні засоби. Сучасні інформаційні технології дозволяють отримувати освіту з будь якого місця.

2. *Робота в команді (коучинг)* – спільна діяльність групи здобувачів освіти під керівництвом лідера, спрямована на вирішення загальної задачі, синергійність досягнення результатів індивідуальної роботи членів команди з розподілом відповідальності та повноважень (*Коучинг в освіті*, 2020). Коучинг надає можливість проводити цілеспрямовані бесіди, які допомагають визначити цілі та розробити план розвитку, а також надихають на підвищення рівня майстерності. Як результат, професійна освітня діяльність може стати більш персоналізованою, розсудливою, спільною та цілеспрямованою. У підсумку це має більш стійкий вплив на реальну практику. Найкращі коучингові розмови – це розширення можливостей, повага та зростання професіоналізму. Все це покращує почуття власної самосвідомості НПП та позитивного сприйняття характеру спілкування в закладі освіти. Коучинг прямо пов'язаний з системою мотивування, його вплив має дуже широкий спектр дії, оскільки вмотивований здобувач ефективніше виконує свою роботу, а отже, результативно впливає і на рівень професійної підготовки.

3. *Case&Study*. Суть кейс-методу полягає у використанні конкретних випадків для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень для гіпотетичних або реальних ситуацій. Під кейсом розуміють вигадані події, або події, які реально відбуваються або відбулися в певній сфері діяльності і які використовуються для того, щоб спровокувати дискусію в навчальній аудиторії, підштовхнути здобувачів до обговорення та аналізу ситуації, до прийняття рішень (Ковальчук, & Щербак, 2018). Кейси складають основи бесіди групи під керівництвом викладача. Цей метод дозволяє розвинути навички аналізу, діагностики та прийняття рішень. Застосування науково-педагогічними працівниками кейс-методу для навчання майбутніх кваліфікованих фахівців з одного боку стимулює індивідуальну активність здобувачів, формує позитивну мотивацію до навчання, зменшує кількість «пасивних» і невпевнених у собі, забезпечує високу ефективність навчання і розвитку майбутніх фахівців, формує певні особистісні якості і компетенції, та дає можливість самому викладачу самовдосконалюватись, по-іншому мислити і діяти та оновлювати власний творчий потенціал.

4. *Гра* – рольова імітація здобувачами реальної професійної діяльності з виконанням функцій фахівців на різних робочих місцях. Ігрове середовище спонукає здобувачів до вияву «надситуативної активності», коли вони виходять за межі того, що об'єктивно вимагає від них певна роль, і на основі ініціативно-творчого підходу продукують нові ідеї, способи вирішення професійних завдань тощо. Застосування дидактичних ігор сприяє перетворенню здобувача з об'єкта навчання в суб'єкта професійно спрямованої праці, що викликає його цілеспрямовану діяльність та творчу участь у самостійному формуванні професійної компетентності. Використання ігор вирішує безліч завдань навчання, розвиває пізнавальний інтерес до предмету, активізує навчальну діяльність, сприяє становленню творчої особистості, оскільки багато ігор мають проблемний характер навчання.

5. *Контекстне навчання* – мотивація здобувачів до засвоєння знань шляхом виявлення зв'язків між конкретним знанням і його застосуванням. Суть контекстного навчання полягає у використанні в якості основної освітньої процедури моделювання професійного змісту (контексту) майбутньої професійної діяльності здобувачів. Занурення здобувачів до відповідного контексту при вирішенні пропонує орієнтованих завдань покликане сформувати в їхній свідомості взаємозв'язок ключових понять і технологій діяльності

педагога, сприятиме набуттю практичного досвіду моделювання, розвиватиме психологічну готовність застосовувати отримані знання в майбутній практичній діяльності (Ковальчук, & Щербак, 2018).

6. *Навчання на основі досвіду (емпіричне навчання)* – активізація пізнавальної діяльності здобувачів завдяки асоціації їх власного досвіду з предметом вивчення. Здобувачі хочуть, щоб визнавався їх попередній життєвий досвід. Особливо це є значущим для розвитку успішної кар'єри. Суть цієї моделі міститься у двох важливих тезах: попередній досвід навчання ціниться й використовується як ресурс для подальшої освіти; навчання активне, змістовне й доречне для застосування в реальному житті.

Конкретні цілі використання цього підходу полягають в наступному: він дозволяє глибше усвідомити, що теорія може означати на практиці; існує можливість застосувати інтелектуальне розуміння до вирішення реальних проблем; здобувач краще розуміє, як особисті цінності й знання впливають на його сприйняття і вибір способу дії; готує здобувачів критично мислити про своє майбутнє і про свої ролі в якості працівника; навчає багатьом так званим «м'яким навичкам», які хочуть бачити більшість сучасних роботодавців; бере до уваги різні способи, якими здобувачі сприймають і обробляють інформацію; він допомагає створити реальний досвід, який дозволяє застосовувати навички, робити висновки й визначати для себе цінності (Marchenko, Riznyk, Perchuk, Zlenko, & Isaikina, 2020).

7. *Тренінг* – активний метод навчання в тренувальному режимі роботи, що сприяє розкриттю і вдосконаленню особистісного потенціалу, коригуванню засобів взаємодії вербального та невербального самовираження. Цей метод заснований на актуалізації професійних знань і умінь, рефлексуванні особистих соціально-перцептивних здібностей, формуванні почуттів, емоцій, підвищення компетентності в сфері ділового та міжособистісного спілкування.

У процесі тренінгу основна увага приділяється практичному відпрацюванню навичок і вмінь, теоретичні блоки матеріалу мінімізовані. Передбачається моделювання ситуацій з метою розвитку або закріплення певних навичок, освоєння нових моделей поведінки, зміни ставлення до виконання завдань. Такий метод є не «базовим», він містить: ділові, рольові та імітаційні ігри, дискусії, розбір практичних ситуацій тощо (Antonivska, & Sarnovska, 2021).

8. *Індивідуальне навчання* – вибудовування здобувачами власних освітніх траєкторій на основі формування індивідуальних навчальних

планів і програм з урахуванням індивідуальних інтересів. Індивідуальна (модульна) система навчання – це гнучка інноваційна педагогічна технологія організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, в основу якої покладено індивідуалізований підхід до освоєння професійних навичок та набуття компетентностей особистістю з визначеної освітньої або освітньо-наукової програми за індивідуальними навчальними планами та програмами.

Модуль – це автономна найменша частина, одиниця змісту, якій відповідає певна тема конкретного курсу. Модульне навчання передбачає самостійну роботу слухача під керівництвом НПП, не обмежену традиційними регламентованими межами (часовими, організаційними, методичними). Сутність модульного навчання полягає у тому, що слухач самостійно може працювати за запропонованою йому індивідуальною освітньою траєкторією, що включає в себе інформаційну частину, як методичні рекомендації у досягненні поставлених дидактичних цілей. Програми мають варіативний характер, зміст модулів постійно оновлюється з урахуванням соціального замовлення. Специфіка індивідуального навчання зумовлює необхідність забезпечення додаткових умов щодо якості навчання, а саме: цілі, зміст, форми і методи навчання мають враховувати вимоги ринку праці, роботодавців до якості підготовки фахівців, індивідуальні освітні потреби у неперервній освіті та забезпечення постійного моніторингу результатів навчання (Ковальчук, & Щербак, 2018).

9. *Міждисциплінарне навчання* – використання знань з різних областей, їх угруповання і концентрація в контексті конкретної розв'язуваної задачі. Міждисциплінарне навчання – один із способів розвитку обдарованості, спрямований на збагачення змісту навчання за допомогою системно вибудованих інтеграційних знань на основі глобальних тем філософського змісту, враховують можливість динаміки інтересу здобувачів при спеціально створених організаційно-педагогічних умовах (Antonivska, & Sarnovska, 2021).

Основними цілями і завданнями міждисциплінарного навчання є: створення умов для розкриття і розвитку індивідуальності; створення умов для розвитку творчих можливостей; розвиток цілісного сприйняття світу; розвиток всіх видів мислення і здатності до вирішення проблем; розвиток здатності до самостійних досліджень, вміння працювати спільно; розвиток здатності до самопізнання, формування позитивної «я – концепції» і

розуміння цінності й унікальності іншої людини. Використання технології міждисциплінарного навчання дозволяє виходити на новий результат навчання і нову оцінку діяльності здобувачів.

10. *Проектна діяльність* – форма індивідуальної або групової роботи. Метод проектів, який передбачає діяльність здобувачів, може розглядатися як технологія не тільки навчання, а й формування компетентностей як найбільш високих структурних компонентів результатів освіти (*Наукова та інноваційна діяльність...*, 2018). Одним із важливих моментів при проектному навчанні є грамотно побудоване педагогічне консультування. Продуктом проектування може бути навчальний проект, текст виступу, реферат, доповідь тощо.

11. *Випереджувальна самостійна робота* – вивчення здобувачами нового матеріалу перед тим, як викладач буде презентувати його на лекції та інших аудиторних заняттях (Ковальчук, & Щербак, 2018). У сучасних педагогічних системах ще називається технологією перевернутого класу.

12. *Комунікативні технології* спрямовані на вдосконалення способів взаємодії з людьми та пов'язані з організацією парної, групової, колективної або індивідуальної роботи. До таких технологій можна віднести діалогічні технології, технології організації групової та колективної діяльності, тренінг, спілкування тощо.

Головним завданням трансформації вищої школи є створення найсприятливіших умов для тих, хто навчається, в здобутті ними вищої освіти, підвищенні кваліфікації, реалізації свого інтелектуального потенціалу за рахунок впровадження в освітній процес *інноваційних педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій*. Відокремити інноваційні педагогічні та інформаційно-комунікаційні технології неможливо, оскільки лише широке впровадження нових педагогічних технологій надасть можливість змінити парадигму освіти, використання інноваційних інформаційних технологій надасть змогу найбільш ефективно реалізувати можливості, закладені в інноваційних педагогічних технологіях (Marchenko, Riznyk, Perchuk, Zlenko, & Isaikina, 2020).

Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у вищій школі – це важлива складова об'єктивного процесу комп'ютеризації та інформатизації освіти, побудови інформаційного суспільства; найважливіший чинник впровадження інновацій у навчальний процес (*Освіта в Україні*, 2022).

Педагогічна інновація – сукупність нових професійно-педагогічних дій педагога, спрямованих на вирішення актуальних проблем виховання, навчання й розвитку здобувачів з

позицій освітніх підходів, зорієнтованих на зміну освітнього процесу з метою формування якісно іншої педагогічної практики і підвищення якості освіти.

Інноваційна педагогічна технологія – система оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчально-виховний процес від визначення його мети до очікуваних результатів, які цілеспрямовано, систематично і послідовно впроваджуються в педагогічну практику з метою підвищення якості освіти (*Там само*).

Інноваційні інформаційно-комунікаційні технології навчання – оригінальні технології (методи, засоби, способи) створення, передавання і збереження навчальних матеріалів, інших інформаційних ресурсів освітнього призначення, а також організації і супроводу освітнього процесу (традиційного, електронного, дистанційного, мобільного) за допомогою телекомунікаційного зв'язку та комп'ютерних систем і мереж, що цілеспрямовано, систематично й послідовно впроваджуються в педагогічну практику з метою підвищення якості освіти (*Там само*).

Отже, на формування і розвиток особистості найбільше впливає *середовище*, в якому вона живе, навчається, працює. Тому для ЗВО важливою і актуальною проблемою як теоретичного, так і практичного характеру є проблема створення *такого високо-технологічного інформаційно-комунікаційного освітньо-наукового середовища*, в якому здобувач вищої освіти знаходиться щодня в процесі всього періоду навчання у вишах, яке повинне відповідати потребам інформаційного суспільства, сучасному рівню науки, техніки та світовим освітнім стандартам і сприяти підвищенню рівня їх фахової підготовки та конкурентоспроможності на ринку праці (Чекаловська, 2018).

Висновки. Інноваційна освітня діяльність – це складний процес, що потребує умілого, конструктивного управління. Впровадження інноваційних педагогічних технологій суттєво змінює освітній процес, що дозволяє вирішувати проблеми розвивального, особистісно-орієнтованого навчання, диференціації, гуманізації, формування індивідуальної освітньої перспективи.

У сучасній освіті мають використовуватися як традиційні, так і інноваційні методи навчання. Потрібно, щоб вони були у постійному взаємозв'язку і доповнювали один одного. Ці два поняття мають існувати на одному рівні.

Підсумовуючи, відмічаємо, що при впровадженні інноваційних технологій в педагогічний процес освітньої системи ЗВО спостерігається зростання фахових

компетентностей майбутніх фахівців – учасників інноваційних процесів та покращення якісних показників навчальних досягнень здобувачів. Водночас, модернізується регіональна система освіти в цілому, простежується розвиток ЗВО на основі пошуку, розроблення, освоєння та реалізації інноваційних педагогічних технологій;

забезпечується науково-методичний супровід розвитку навчального закладу. На рівні особистості фахівця відслідковується формування сучасного стилю мислення з його характерними ознаками: креативністю, системністю, гнучкістю, динамізмом, перспективністю, об'єктивністю, концептуальністю тощо.

Список використаних джерел

Про освіту. (2017). Закон України № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

Концепція розвитку освіти України на період 2015-2025 років. (2014). URL: <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>.

Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. (2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>.

Кухарська, Л. В. (2020). Парадигма поняття «якість послуг закладів вищої освіти». *Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво»*. 3 (114). Ч. 1. 46–53.

Бабин, І. (2020). Стратегія та сучасні тенденції розвитку університетської освіти України в контексті Європейського простору вищої освіти на період до 2020 р. URL: <http://www.tempus.org.ua/uk/national-team-here/238.html>

Глобальні тенденції і проблеми розвитку освіти: наслідки для України. (2023). Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1537/>.

Ковальчук, В.І., & Щербак, А.В. (2018). *Впровадження інноваційних технологій навчання у процесі професійної підготовки студентів закладів вищої освіти*. Молодий вчений. 3. С. 543-547.

Коучинг в освіті. (2020). URL: <https://icf-ukraine.org/kouching-vosviti-63>

Marchenko, O., Riznyk, V., Perchuk, O., Zlenko, A., & Isaikina, O. (2020). Improving the methodology of professional education in higher education. *Management, International Journal of Management*, 11 (6). PP. 855-863.

Antonivska, M., & Sarnovska, N. (2021). *Global trends and challenges in higher education development: implications for Ukraine*. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти, 7. С. 213-224.

Наукова та інноваційна діяльність України: статистичний збірник. (2018). Київ: Державна служба статистики України. 214 с.

Освіта в Україні. (2022). URL: <https://www.education.ua/ua/>

Чекаловська, Г. З. (2018). *Бенчмаркінг як метод підвищення конкурентоспроможності закладів вищої освіти*. Причорноморські економічні студії. Вип. 35. С. 76–79.

Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти. (2020). Наказ МОН України № 54. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0154-20#Text>

References

On education. (2017). Law of Ukraine No. 2145-VIII. URL: [in Ukrainian]

Concept of education development of Ukraine for the period 2015-2025. (2014). URL: <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>. [in Ukrainian]

Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2022-2032. (2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>. [in Ukrainian]

Kuharska L. V. (2020). The paradigm of the concept of “quality of services of higher education institutions”. *State and regions. “Economy and Entrepreneurship” series*. 3 (114). Part 1.P. 46–53. [in Ukrainian]

Babin, I. (2020). Strategy and current trends in the development of university education in Ukraine in the context of the European Higher Education Area until 2020. URL: <http://www.tempus.org.ua/uk/national-team-here/238.html>. [in Ukrainian]

Global trends and problems of education development: consequences for Ukraine. (2023). Analytical note. National Institute of Strategic Studies under the President of Ukraine. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1537/>. [in Ukrainian]

Kovalchuk V.I., & Shcherbak, A.V. (2018). Implementation of innovative learning technologies in the process of professional training of students of higher education institutions. *A young scientist*. 3. P. 543-547. [in Ukrainian]

Coaching in education. (2020). URL: <https://icf-ukraine.org/kouching-vosviti-63>. [in Ukrainian]

Marchenko O., Riznyk V., Perchuk O., Zlenko A., & Isaikina O. (2020). Improving the methodology of professional education in higher education. *Management, International Journal of Management*, 11 (6). P. 855-863. [in Ukrainian]

Antonivska M., & Sarnovska N. (2021). *Global trends and challenges in higher education development: implications for Ukraine*. *International relations: theoretical and practical aspects*, 7. P. 213-224. [in Ukrainian]

Scientific and innovative activity of Ukraine: statistical collection. (2018). Kyiv: State Statistics Service of Ukraine. 214 p. [in Ukrainian]

Education in Ukraine. (2022). URL: <https://www.education.ua/ua/> [in Ukrainian]

Chekalovska G. Z. (2018). Benchmarking as a method of increasing the competitiveness of higher education institutions. *Black Sea Economic Studies*. Vol. 35. P. 76–79. [in Ukrainian]

About the approval of the Procedure for monitoring the quality of education. (2020). Order of the Ministry of Education and Culture of Ukraine No. 54. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0154-20#Text>. [in Ukrainian]

Відомості про авторів:

Марченко Оксана Анатоліївна
marchenkokseniya1@ukr.net
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Наукове Містечко, вулиця, 59, Запоріжжя,
Запорізька обл., 69000, Україна

Information about the authors:

Marchenko Oksana Anatoliivna
marchenkokseniya1@ukr.net
Bohdan Khmelnytsky Melitopol
State Pedagogical University
Scientific Town, Street 59, Zaporizhzhia,
Zaporizhzhia region, 69000, Ukraine

Воровка Володимир Петрович
geofak_mgpu@ukr.net
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
Наукове Містечко, вулиця, 59, Запоріжжя,
Запорізька обл., 69000, Україна

Постол Анатолій Анатолійович
postol_aa@ukr.net
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
Наукове Містечко, вулиця, 59, Запоріжжя,
Запорізька обл., 69000, Україна

doi: 10.33842/22195203-2023-29-104-111

*Матеріал надійшов до редакції 29. 10. 2022 р.
Прийнято до друку 07. 11. 2022 р.*

Vorovka Volodymyr Petrovich
geofak_mgpu@ukr.net
Bohdan Khmelnytsky Melitopol
State Pedagogical University
Scientific Town, Street 59, Zaporizhzhia,
Zaporizhzhia region, 69000, Ukraine

Postol Anatolii Anatoliyovych
postol_aa@ukr.net
Bohdan Khmelnytsky Melitopol
State Pedagogical University
Scientific Town, Street 59, Zaporizhzhia,
Zaporizhzhia region, 69000, Ukraine

doi: 10.33842/22195203-2023-29-104-111

*Received at the editorial office 29. 10. 2022.
Accepted for publishing 07. 11. 2022.*